

ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਸਰਲ ਸਟੀਕ

ੴ

(ੴ—ਉਚਾਰਣ 'ਇਕ'। ਓ—ਉਚਾਰਣ 'ਓਅੰਕਾਰ'।)

ਸਤਿ ਨਾਮੁ

ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ^੧

ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ

ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ

ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ^੨

ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

॥ ਜਪੁ ॥

ਆਦਿ ਸਚੁ, ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥

੧. ਵਿਆਪਕ। ੨. ਸੁਤੇ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼।

ਸਿਰਜਨਾਤਮਿਕ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ-ਸੱਤਾ-ਸੰਪੰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇਵਲ ਇਕ (ਅਦੁੱਤੀ) ਹੈ।

(ਸਤਿ-ਸਰੂਪ ਓਅੰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ) ਨਾਮ (ਵੀ) ਸਤਿ-ਸਰੂਪ (ਸਦੀਵੀ ਹੋਂਦ ਵਾਲਾ) ਹੈ।

(ਓਅੰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਸਾਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਰਚਨਾ ਦਾ) ਕਰਨਹਾਰ ਹੈ (ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਵੀ) ਵਿਆਪਕ ਹੈ।

(ਓਅੰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮ) ਡਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ (ਕਿਉਂਜੁ ਉਸ ਜਿੱਡਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ ਈ ਨਹੀਂ)। ਉਹ ਵੈਰ-ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ (ਕਿਉਂਜੁ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕੋਈ ਹੈ ਈ ਨਹੀਂ)।

(ਓਅੰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ) ਮੂਰਤੀ (ਨੂਰੀ ਹੋਂਦ-ਹਸਤੀ) ਕਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ।

(ਓਅੰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮ) ਜੂਨ-ਜਨਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਸੁਤੇ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੋਇਆ) ਹੈ।

(ਓਅੰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਥਵਾ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ) ਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਫਜ਼ਲ) ਦੁਆਰਾ (ਹੀ ਸੰਭਵ) ਹੈ।

ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ।

(ਓਅੰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਸਿਸ਼ਟੀ-ਰਚਨਾ ਦੇ) ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਚ (ਨੂਰੀ ਹੋਂਦ ਵਾਲਾ) ਸੀ, ਜੁਗਾਂ (ਕਾਲ-ਰਚਨਾ) ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਚ (ਨੂਰੀ ਹੋਂਦ ਵਾਲਾ) ਸੀ।

ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ, ਨਾਨਕੁ, ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥੧॥

ਸੋਚੈ^੧ ਸੋਚਿ^੨ ਨ ਹੋਵਈ, ਜੇ^੩ ਸੋਚੀ^੪ ਲਖ ਵਾਰ ॥

(ਸੋਚੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਚੁਪੈ ਚੁਪ ਨ ਹੋਵਈ, ਜੇ ਲਾਇ ਰਹਾ^੫ ਲਿਵ ਤਾਰ ॥

(ਰਹਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਭੁਖਿਆ ਭੁਖ ਨ ਉਤਰੀ, ਜੇ ਬੰਨਾ ਪੁਰੀਆ ਭਾਰ^੬ ॥

(ਭੁਖਿਆ, ਬੰਨਾ, ਪੁਰੀਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਬੰਨਾ—'ਨ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ।)

ਸਹਸ^੭ ਸਿਆਣਪਾ ਲਖ ਹੋਹਿ, ਤ ਇਕ ਨ ਚਲੈ ਨਾਲਿ ॥

(ਸਹਸ—'ਹ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ 'ਹਿ' ਵਾਂਗ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਸਿਆਣਪਾ, ਹੋਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ^੮ ਹੋਈਐ, ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ^੯ ॥

(ਸਚਿਆਰਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਗੈਰ।)

ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ^{੧੦} ਚਲਣਾ, ਨਾਨਕੁ, ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ ॥੧॥

(ਰਜਾਈ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਗੈਰ।)

ਹੁਣ (ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ ਵਿਚ) ਵੀ ਸੱਚ (ਨੂਰੀ ਹੋਂਦ ਵਾਲਾ) ਹੈ, 'ਨਾਨਕ' (ਮੁਹਰ ਛਾਪ) ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸੱਚ (ਨੂਰੀ ਹੋਂਦ ਵਾਲਾ) ਹੋਵੇਗਾ ॥੧॥
(ਸਮੁੱਚਾ ਭਾਵ—ਓਅੰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਨੂਰੀ ਹੋਂਦ ਸਦੀਵੀ ਹੈ।)

(ਬਾਹਰਲੀ) ਸੁੱਚ-ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ (ਮਨ ਦੀ) ਸੁੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ (ਬਾਹਰਲੀ) ਸੁੱਚ ਲੱਖਾਂ ਵਾਰੀ ਕਰੀ ਜਾਵਾਂ।

(ਬਾਹਰੋਂ ਮੂੰਹ ਤੋਂ) ਮੋਨ ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ (ਅੰਦਰਲੇ ਮਨ ਦੀ) ਚੁਪ (ਸੰਕਲਪਾਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਤੋਂ ਖਲਾਸੀ) ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਇਕ-ਟਕ ਮੋਨ-ਸਮਾਧੀ ਲਾਈ ਰਖਾਂ।

(ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ) ਨਿਰ-ਅਹਾਰ ਰਹਿਣ ਨਾਲ (ਮਨ ਦੀ) ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ-ਭੁਖ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ (ਇਕ ਪਾਸੇ, ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਮਾਇਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਸੰਕੋਚ ਕਰੀ ਰਖਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ) ਮੈਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਰੀਆਂ (ਬ੍ਰਹਮੰਡ-ਭਵਨਾਂ ਦੇ ਮਾਇਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ) ਦੀਆਂ ਬੋਝਲ ਪੰਡਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਲਵਾਂ।

ਹਜ਼ਾਰਾਂ (ਸਗੋਂ) ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਸਿਆਣਪਾਂ (ਭਾਵੇਂ ਪੱਲੇ) ਹੋਣ, ਪਰ (ਸਚਿਆਰ ਹੋਣ ਲਈ) ਇਕ (ਸਿਆਣਪ) ਵੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ (ਕਾਰਗਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ)।

(ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ) ਫਿਰ ਸਚਿਆਰ (ਸੱਚ ਦਾ ਧਾਰਨੀ) ਕਿਵੇਂ ਹੋਈਏ? (ਪਰਮ-ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਈ) ਕੂੜ ਦੀ ਕੰਧ ਕਿਵੇਂ ਟੁੱਟੇ?

(ਉੱਤਰ ਹੈ) 'ਨਾਨਕ' (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—(ਕੂੜ ਦੀ ਕੰਧ ਹਟਾਉਣ ਅਥਵਾ ਸਚਿਆਰ ਹੋਣ ਲਈ ਸਹੀ ਵਿਧੀ) ਰਜਾਅ ਦੇ ਮਾਲਕ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨਾ (ਹੀ) ਹੈ। ਇਹ ਹੁਕਮ (ਧੁਰ ਦਰਗਾਹੋਂ ਜੀਵ ਦੇ) ਨਾਲ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ (ਆਉਂਦਾ) ਹੈ ॥੧॥

੧. ਸੁੱਚ-ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਕਰਨ ਨਾਲ। ੨. ਸੁੱਚਮਤਾ। ੩. ਜੇਕਰ, ਭਾਵੇਂ। ੪. ਮੈਂ ਸੁੱਚਮਤਾ ਕਰੀ ਜਾਵਾਂ। ੫. ਬਿਰਤੀ ਦੀ ਇਕ-ਰਸ ਇਕਾਗਰਤਾ। ੬. ਬੋਝਲ ਪੰਡਾਂ। ੭. ਹਜ਼ਾਰਾਂ।

੮. ਸੱਚ ਦਾ ਧਾਰਨੀ। ੯. ਕੰਧ। ੧੦. ਰਜਾਅ ਦਾ ਮਾਲਕ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ)।

ਹੁਕਮੀ^੧ ਹੋਵਨਿ ਆਕਾਰ^੨, ਹੁਕਮੁ ਨ ਕਹਿਆ ਜਾਈ ॥

(ਕਹਿਆ—ਉਚਾਰਣ 'ਕਿਹਾ' ਕਰਨਾ ਦਫ਼ਤ ਨਹੀਂ।)

ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਜੀਅ, ਹੁਕਮਿ ਮਿਲੈ ਵਡਿਆਈ ॥

(ਜੀਅ—'ਅ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ 'ਆ' ਨਹੀਂ।)

ਹੁਕਮੀ ਉਤਮੁ ਨੀਚੁ, ਹੁਕਮਿ^੩ ਲਿਖਿ^੪ ਦੁਖ ਸੁਖ ਪਾਈਅਹਿ^੫ ॥

(ਪਾਈਅਹਿ—'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਇਕਨਾ^੬ ਹੁਕਮੀ ਬਖਸੀਸ, ਇਕਿ^੭ ਹੁਕਮੀ ਸਦਾ ਭਵਾਈਅਹਿ^੮ ॥

(ਇਕਨਾ—'ਨ' ਉਚਾਰਣ ਭਾਰਾ, ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਬਖਸੀਸ—ਦੋਵੇਂ 'ਸ' ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ। ਭਵਾਈਅਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ, ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ ॥

ਨਾਨਕ, ਹੁਕਮੈ ਜੇ ਬੁਝੈ, ਤ ਹਉਮੈ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ ॥੨॥

ਗਾਵੈ ਕੋ^੯ ਤਾਣੁ^{੧੦}, ਹੋਵੈ ਕਿਸੈ ਤਾਣੁ^{੧੧} ॥

ਗਾਵੈ ਕੋ, ਦਾਤਿ ਜਾਣੈ ਨੀਸਾਣੁ ॥

ਗਾਵੈ ਕੋ, ਗੁਣ ਵਡਿਆਈਆ ਚਾਰ^{੧੨} ॥

(ਵਡਿਆਈਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਗਾਵੈ ਕੋ, ਵਿਦਿਆ ਵਿਖਮੁ^{੧੩} ਵੀਚਾਰੁ ॥

੧. ਹੁਕਮ ਦਾ ਮਾਲਕ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ)। ਹੁਕਮੀ—ਹੁਕਮਿ, ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ। ੨. ਪੰਜ-ਭੂਤਕੀ ਸਰੂਪ।
੩. ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ। ੪. ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ। ੫. ਪਾਈਦੇ ਹਨ। ੬. ਕਈਆਂ ਨੂੰ। ੭. ਕਈ।

(ਹੁਕਮ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ) ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਹੀ ਸਾਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਰੂਪ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਕਮ ਨੂੰ (ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਹੀ ਸਾਰੇ ਜੀਅ-ਜੰਤ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, (ਉਸ ਦੇ) ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ (ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ) ਵਡਿਆਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

(ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ) ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਹੀ ਕੋਈ (ਜੀਵ) ਉਤਮ (ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ) ਹੈ, ਕੋਈ ਨੀਵਾਂ। (ਉਸ ਦੇ) ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ (ਪੁਰ ਦਰਗਾਹੋਂ) ਲਿਖੇ (ਲੇਖਾਂ) ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਦੁਖ ਸੁਖ ਪਾਈਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ (ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਭੂ-ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਦਾਤਿ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਈ (ਜੀਵ) ਹੁਕਮੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਸਦਾ ਹੀ (ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ) ਭਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ) ਹਰ ਕੋਈ (ਹੁਕਮੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ) ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੈ, (ਉਸ ਦੇ) ਹੁਕਮ (ਦੇ ਘੇਰੇ) ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ।

'ਨਾਨਕ' (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—ਜੇ ਕੋਈ ਜੀਵ (ਹੁਕਮੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ) ਹੁਕਮ ਨੂੰ (ਸਤ ਕਰਕੇ) ਬੁੱਝ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹਉਂ-ਹਉਂ, ਮੈਂ-ਮੈਂ (ਭਾਵ, ਹੰਕਾਰੀ ਬੋਲ) ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ ॥੨॥

(ਜਿੰਨਾ ਜਿੰਨਾ) ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਤਾਣੁ (ਬੁਧਿ ਬਲ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ) ਕੋਈ ਤਾਣੁ (ਤਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ) ਨੂੰ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। (ਅਨਵੈ)

ਕੋਈ (ਸਤਾਣੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ) ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ (ਉਸ ਦੀ) ਹਰੇਕ ਦਾਤਿ ਨੂੰ (ਉਸ ਦਾ) ਨੀਸਾਣੁ (ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ) ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਕੋਈ (ਸਤਾਣੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ) ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਵਡਿਆਈਆਂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਹਨ।

ਕੋਈ (ਸਤਾਣੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ) ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ (ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰੀ) ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਵੀਚਾਰ (ਕਰ ਸਕਣਾ) ਕਠਿਨ ਹੈ।

੮. ਭਵਾਈਦੇ ਹਨ। ੯. ਕੋਈ ਜੀਵ। ੧੦. ਤਾਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ, ਸਤਾਣੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ। ੧੧. ਬਲ। ੧੨. ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ। ੧੩. ਕਠਿਨ।

ਗਾਵੈ ਕੋ, ਸਾਜਿ^੧ ਕਰੇ ਤਨੁ ਖੇਹ^੨ ॥

ਗਾਵੈ ਕੋ, ਜੀਅ^੩ ਲੈ ਫਿਰਿ ਦੇਹ^੪ ॥

ਗਾਵੈ ਕੋ, ਜਾਪੈ ਦਿਸੈ ਦੂਰਿ ॥

ਗਾਵੈ ਕੋ, ਵੇਖੈ ਹਾਦਰਾ ਹਦੂਰਿ ॥

ਕਥਨਾ^੫ ਕਥੀ^੬ ਨ ਆਵੈ ਤੋਟਿ ॥

ਕਥਿ ਕਥਿ ਕਥੀ ਕੋਟੀ^੭ ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ॥

(ਕੋਟੀ—ਅੰਤਮ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਦੇਦਾ^{੧੧} ਦੇ, ਲੈਦੇ ਥਕਿ ਪਾਹਿ ॥

ਜੁਗਾ ਜੁਗੰਤਰਿ ਖਾਹੀ ਖਾਹਿ ॥

(ਦੇਦਾ, ਲੈਦੇ—ਧਾਤੂ 'ਦੇ' ਤੇ 'ਲੈ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਪਾਹਿ, ਖਾਹਿ—ਅੰਤਮ ਸੂਰ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਖਾਹੀ—(ਕ੍ਰਿਦੰਤ) ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ।)

ਹੁਕਮੀ^{੧੨} ਹੁਕਮੁ ਚਲਾਏ ਰਾਹੁ ॥

ਨਾਨਕ ਵਿਗਸੈ^{੧੩} ਵੇਪਰਵਾਹੁ ॥੩॥

ਸਾਚਾ^{੧੪} ਸਾਹਿਬੁ ਸਾਚੁ ਨਾਇ^{੧੫}, ਭਾਖਿਆ^{੧੬} ਭਾਉ^{੧੭} ਅਪਾਰੁ^{੧੮} ॥

(ਨਾਇ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਰਚ ਦੋਦਾ ਹੈ। ੨. ਮਿੱਟੀ। ੩. ਜੀਵਾਤਮਾ ਦਾ। ੪. (ੳ) ਦੇਹੀ, ਸਰੀਰ-ਚੋਲਾ। (ਅ) ਦੋਦਾ ਹੈ।
੫. ਕਥਾ-ਕਹਾਣੀ। ੬. ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ। ੭. ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਮੁੱਕਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ੮. ਨਿਰੰਤਰ ਕਥਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ੯. ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਜੀਵਾਂ ਵਲੋਂ। ੧੦. ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਵਾਰੀ।

ਕੋਈ (ਸਤਾਣੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ) ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ (ਅਦਭੁਤ) ਸਰੀਰ ਰਚ ਦੋਦਾ ਹੈ।

ਕੋਈ (ਸਤਾਣੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ) ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੀਵਾਤਮਾ ਦਾ ਇਕ ਸਰੀਰ-ਚੋਲਾ ਲੈ ਕੇ ਫਿਰ (ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਰੀਰ-ਚੋਲਾ) ਦੇ ਦੋਦਾ ਹੈ।

ਕੋਈ (ਸਤਾਣੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ) ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੂਰ ਦਿਸਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਕੋਈ (ਸਤਾਣੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ) ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ (ਹਰ ਥਾਵੇਂ ਅਤੇ ਹਰ ਸਮੇਂ) ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ (ਪਰਤੱਖ) ਵੇਖਦਾ ਹੈ।

(ਹਰੇਕ ਕਥਨਹਾਰੇ ਨੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ-ਕੋਣ ਤੋਂ ਉਸ ਸਤਾਣੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ) ਕਥਾ-ਕਹਾਣੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀ (ਅਮੁੱਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ) ਮੁੱਕਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ; ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਥਾ-ਕਹਾਣੀ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਵਾਰੀ (ਵੱਖ ਵੱਖ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ) ਨਿਰੰਤਰ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਦੇਣ ਵਾਲਾ (ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਅਮੋਲਕ ਦਾਤਾਂ ਨਿਰੰਤਰ) ਦੇਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਲੈਣ ਵਾਲੇ (ਦਾਤਾਂ ਲੈ ਲੈ ਕੇ) ਥੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ (ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਆਂ ਦਾਤਾਂ) ਖਾਈ ਹੀ ਖਾਈ (ਨਿਰੰਤਰ ਭੋਗਦੇ) ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹੁਕਮ ਵਾਲੇ (ਸਤਾਣੇ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ) ਦਾ ਹੁਕਮ (ਸਮੁੱਚੀ ਸੰਸਾਰਕ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ) ਚਲਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ।

'ਨਾਨਕ' (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—ਉਹ (ਸਭ ਕਾਸੇ ਤੋਂ ਬੇਪਰਵਾਹ (ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਆਪਣੀ ਰਚੀ ਜਗਤ-ਖੇਡ ਨੂੰ) ਵੇਖ ਵੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ॥੩॥

ਮਾਲਕ-ਪ੍ਰਭੂ ਸੱਚਾ (ਸਦੀਵੀ ਹੋਂਦ ਵਾਲਾ) ਹੈ, ਉਸਦਾ 'ਸਚ-ਸਰੂਪ' ਨਾਮ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਬੋਲੀ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ, (ਜਿਸਦਾ) ਹੱਦ-ਬੰਨਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

੧੧. ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੂ। ੧੨. ਹੁਕਮ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ। ੧੩. ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ੧੪. ਸਦਾ ਬਿਰ, ਸੱਚ ਸਰੂਪ। ੧੫. ਨਾਮ ਵਿਚ। ੧੬. ਬੋਲੀ। ੧੭. ਪ੍ਰੇਮ। ੧੮. ਪਾਰ-ਰਹਿਤ, ਬੇਅੰਤ।

ਆਖਹਿ^੧ ਮੰਗਹਿ ਦੇਹਿ ਦੇਹਿ, ਦਾਤਿ ਕਰੇ ਦਾਤਾਰੁ ॥

(ਆਖਹਿ, ਮੰਗਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸ਼ੁਰਾਂ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਫੇਰਿ ਕਿ ਅਗੈ ਰਖੀਐ, ਜਿਤੁ ਦਿਸੈ ਦਰਬਾਰੁ ॥

ਮੁਹਿ ਕਿ ਬੋਲਣੁ^੩ ਬੋਲੀਐ, ਜਿਤੁ ਸੁਣਿ ਧਰੇ ਪਿਆਰੁ ॥

(ਮੁਹਿ—ਕਈ ਲਿਖਤੀ ਬੀੜਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਮੁਹਿ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉ, ਵਡਿਆਈ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਕਰਮੀ^੪ ਆਵੈ ਕਪੜਾ^੫, ਨਦਰੀ^੬ ਮੋਖੁ ਦੁਆਰੁ ॥

ਨਾਨਕ ਏਵੈ ਜਾਣੀਐ, ਸਭੁ ਆਪੇ ਸਚਿਆਰੁ^੮ ॥੪॥

(ਏਵੈ—ਅੰਤਲੇ ਸ਼ੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਥਾਪਿਆ^੯ ਨ ਜਾਇ, ਕੀਤਾ^{੧੦} ਨ ਹੋਇ ॥

ਆਪੇ ਆਪਿ, ਨਿਰੰਜਨੁ^{੧੧} ਸੋਇ ॥

ਜਿਨਿ ਸੇਵਿਆ ਤਿਨਿ ਪਾਇਆ ਮਾਨੁ ॥

ਨਾਨਕ ਗਾਵੀਐ^{੧੨} ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨੁ ॥

੧. ਆਖਦੇ ਹਨ। ੨. ਸਨਮੁਖ ਰਖਿਆ ਜਾਏ। ੩. ਬੋਲ, ਬਚਨ। ੪. ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ।
੫. ਸਿਰੋਪਾਉ (ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਦਾ)। ੬. ਕਿਰਪਾ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੁਆਰਾ। ੭. ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੇਣ
ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ-ਦਰ। ੮. ਸੱਚ ਦਾ ਪੁੰਜ। ੯. ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ (ਟਿਕਾਇਆ)। ੧੦. ਬਣਾਇਆ।

(ਜੀਵ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਪ੍ਰਭੂ ਅੱਗੇ) ਆਖਦੇ ਹਨ, (ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਦਾਤਾਂ) ਮੰਗਦੇ ਹਨ, (ਆਖਦੇ ਹਨ) ਐਹ ਦੇਹ, ਓਹ ਦੇਹ, (ਸਰਬ-ਸਮਰੱਥ) ਦਾਤਾਰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਦਾਤਾਂ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

(ਪ੍ਰਸ਼ਨ)—ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੀ (ਜੀਵਨ-ਲਕਸ਼) ਸਨਮੁਖ ਰਖਿਆ ਜਾਏ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਉਸ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਸਦਾ ਦਿਸਦਾ ਰਵੇ ?

(ਪ੍ਰਸ਼ਨ)—ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਕਿਹੜਾ (ਸ਼੍ਰੇਣੀ) ਬੋਲ ਬੋਲਿਆ ਜਾਏ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਕਰੇ ?

(ਸਾਂਝਾ ਉੱਤਰ)—ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਫਲਾ ਕਰਨਾ (ਜੀਵਨ-ਲਕਸ਼ ਬਣਾਈਏ), ਸੱਚਾ-ਨਾਮ (ਮੂੰਹੋਂ ਬੋਲੀਏ ਅਤੇ ਇੰਜ) ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ (ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ) ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰੀਏ। (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਬੀ-ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਅਤੇ ਰੱਬੀ-ਪਿਆਰ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣੀਏ)।

(ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ) ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ (ਉਸ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਦਾ) ਕੱਪੜਾ (ਸਿਰੋਪਾਉ) ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਪਾ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੁਆਰਾ (ਜਨਮ-ਮਰਨ ਤੋਂ) ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ-ਦਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

'ਨਾਨਕ' (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਉਪਰੋਕਤ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆਂ) ਜਾਣ ਲਈਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚ ਦਾ ਪੁੰਜ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਆਪ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ ॥੪॥

(ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਕਿਸੇ ਮੂਰਤੀ ਵਾਂਗ) ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ (ਕਿਧਰੇ ਕਿਸੇ ਧਰਮ-ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ) ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ) ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ) ਹੈ, (ਕੇਵਲ) ਉਹ ਹੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਲੇਪ-ਛੇਪ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ।

ਜਿਸ ਜਿਸ ਜੀਵ ਨੇ (ਉਸ ਨੂੰ) ਸੇਵਿਆ (ਸਿਮਰਿਆ), ਉਸ ਉਸ ਨੇ (ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ) ਮਾਨ ਸਤਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

'ਨਾਨਕ' (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—ਉਸ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ (ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਗੁਣਾਂ) ਨੂੰ (ਸਦਾ) ਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ, ਉਸ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ)।

੧੧. ਮਾਇਆ ਦੇ ਲੇਪ-ਛੇਪ ਤੋਂ ਮੁਕਤ। ੧੨. ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ।

ਗਾਵੀਐ, ਸੁਣੀਐ, ਮਨਿ ਰਖੀਐ ਭਾਉ^੧ ॥

ਦੁਖ ਪਰਹਰਿ^੨, ਸੁਖ, ਘਰਿ^੩ ਲੈ ਜਾਇ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਦੰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਵੇਦੰ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ ॥

ਗੁਰੁ ਈਸਰੁ^੪, ਗੁਰੁ ਗੋਰਖੁ ਬਰਮਾ, ਗੁਰੁ ਪਾਰਬਤੀ ਮਾਈ ॥

(ਬਰਮਾ—'ਰ' ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ।)

ਜੇ ਹਉ^੫ ਜਾਣਾ ਆਖਾ ਨਾਹੀ, ^੬ਕਹਣਾ ^੭ਕਥਨੁ ਨ ਜਾਈ ॥

(ਜਾਣਾ, ਆਖਾ—ਅੰਤਲੇ ਸ੍ਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। 'ਕਹਣਾ', 'ਹ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ।)

ਗੁਰਾ^੮ ਇਕ ^੯ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਈ ॥

(ਗੁਰਾ—ਅੰਤਲੇ ਸ੍ਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਿਕਤਾ ਬਿਨਾਂ।)

ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਕਾ ਇਕੁ ਦਾਤਾ, ਸੋ ਮੈ ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਈ ॥੫॥

(ਸਭਨਾ, ਜੀਆ—ਅੰਤਲੇ ਸ੍ਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਤੀਰਥਿ ਨਾਵਾ ਜੇ ਤਿਸੁ^{੧੦} ਭਾਵਾ, ^{੧੧}ਵਿਣੁ ਭਾਣੇ ਕਿ ਨਾਇ ਕਰੀ ॥

(ਨਾਵਾ, ਭਾਵਾ, ਕਰੀ—ਅੰਤਲੇ ਸ੍ਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਨਾਵਾ, ਨਾਇ—'ਨ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ।)

ਜੇਤੀ ਸਿਰਠਿ^{੧੨} ਉਪਾਈ^{੧੩} ਵੇਖਾ, ਵਿਣੁ ਕਰਮਾ^{੧੪} ਕਿ ਮਿਲੈ, ਲਈ^{੧੫} ॥

(ਵੇਖਾ, ਕਰਮਾ, ਲਈ—ਅੰਤਲੇ ਸ੍ਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਪਿਆਰ। ੨. ਪਰਿਹਰਣ ਕਰ ਕੇ, ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ। ੩. ਨਿਜ-ਘਰ (ਸ੍ਰੈ-ਸਰੂਪ) ਵਿਚ। ੪. ਸ਼ਿਵ ਜੀ। ੫. ਮੈਂ। ੬-੭. ਉਸ ਦਾ ਕਥਨ (ਕਹਾਣੀ) ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਜਸ) ਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਪਿਆਰ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਗੁਣੀ-ਨਿਪਾਨ ਦਾ ਜਸ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਗਾਉਣਾ, ਸੁਣਨਾ ਜਗਿਆਸੂ ਦਾ) ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ (ਉਸ ਨੂੰ) ਆਤਮ-ਸੁਖ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਜ-ਘਰ (ਸ੍ਰੈ-ਸਰੂਪ) ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਨਾਦ (ਸ਼ਬਦ-ਧੁਨਿ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਗਿਆਨ), ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਵੇਦ (ਸ਼ਾਸਤਰ-ਵੀਚਾਰ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਗਿਆਨ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ (ਬ੍ਰਹਮ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਵਿਚ) ਵਿਆਪਕ ਹੋਇਆ (ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ) ਹੈ।

(ਮੇਰੇ ਲਈ) ਗੁਰੂ ਹੀ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਹੀ ਗੋਰਖ (ਵਿਸ਼ਨੂੰ) ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਹੀ ਪਾਰਬਤੀ ਮਾਈ (ਲੱਛਮੀ) ਹੈ (ਭਾਵ, ਗੁਰੂ ਹੀ ਜੀਵਨ-ਧੁਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਮੁਥਾਜੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ)।

ਜੇ ਮੈਂ (ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ) ਜਾਣ ਵੀ ਲਵਾਂ ਤਾਂ ਵੀ ਮੈਂ (ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕਥਨ (ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਵਰਣਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਗੁਰੂ (ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ)! ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਬੁਝ (ਸੋਝੀ) ਬੁਝਾਅ ਦਿਓ; ਸਾਰੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦਾ ਜੋ ਇਕੋ-ਇਕ ਦਾਤਾ (ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ) ਹੈ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ (ਕਦੀ ਵੀ) ਭੁਲ ਨਾ ਜਾਏ ॥੫॥

ਮੈਂ (ਕਿਸੇ) ਤੀਰਥ ਉੱਤੇ (ਜਾ ਕੇ) ਇਸ਼ਨਾਨ ਤਾਂ ਕਰਾਂ ਜੇ (ਇੰਜ ਕਰਨ ਨਾਲ) ਉਸ (ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ) ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗ ਜਾਵਾਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲਗੇ ਬਗ਼ੈਰ (ਤੀਰਥ ਉੱਤੇ) ਨਾ ਕੇ ਕੀ ਕਰਾਂ (ਕੀ ਲਾਭ)?

(ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ) ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਮੈਂ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ, (ਉਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ) ਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਕੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੁ ਮੈਂ ਵੀ ਲੈ ਲਵਾਂ।

੮. ਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ! ੯. ਬੁਝ (ਸੋਝੀ) ਬੁਝਾਅ ਦਿਓ। ੧੦. ਉਸ (ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ) ਨੂੰ। ੧੧. (ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ) ਚੰਗਾ ਲਗੇ ਬਗ਼ੈਰ। ੧੨. ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ। ੧੩. ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ। ੧੪. ਭਾਗਾਂ। ੧੫. ਮੈਂ ਵੀ ਲੈ ਲਵਾਂ।

ਮਤਿ ਵਿਚਿ ਰਤਨ ਜਵਾਹਰ ਮਾਣਿਕ,
ਜੇ ਇਕ ਗੁਰ ਕੀ ਸਿਖ^੧ ਸੁਣੀ॥

ਗੁਰਾ ਇਕ ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਈ॥

ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਕਾ ਇਕੁ ਦਾਤਾ, ਸੋ ਮੈ ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਈ॥੬॥

(ਸਭਨਾ, ਜੀਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜੇ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਆਰਜਾ^੨, ਹੋਰ ਦਸੂਣੀ^੩ ਹੋਇ॥

ਨਵਾ ਖੰਡਾ ਵਿਚਿ ਜਾਣੀਐ, ਨਾਲਿ ਚਲੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥

(ਨਵਾ, ਖੰਡਾ— ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਚੰਗਾ ਨਾਉ ਰਖਾਇ ਕੈ, ਜਸੁ ਕੀਰਤਿ^੪ ਜਗਿ ਲੇਇ॥

ਜੇ ਤਿਸੁ^੫ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵਈ, ਤ ਵਾਤ^੬ ਨ ਪੁਛੈ ਕੇ॥

ਕੀਟਾ^੭ ਅੰਦਰਿ ਕੀਟੁ ਕਰਿ^੮, ਦੋਸੀ ਦੋਸੁ ਧਰੇ॥

(ਕੀਟਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਨਾਨਕ ਨਿਰਗੁਣਿ^੯ ਗੁਣੁ ਕਰੇ, ਗੁਣਵੰਤਿਆ ਗੁਣੁ ਦੇ॥

(ਗੁਣਵੰਤਿਆ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਤੇਹਾ^{੧੦} ਕੋਇ ਨ ਸੁਝਈ, ਜਿ ਤਿਸੁ^{੧੧} ਗੁਣੁ ਕੋਇ ਕਰੇ॥੭॥

੧. ਸਿਖਿਆ। ੨. ਉਮਰ। ੩. ਦਸ ਗੁਣਾ। ੪. ਸੋਭਾ। ੫. ਉਸ (ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ)। ੬. ਸਾਰ-ਖਬਰ।
੭. ਕੀੜਿਆਂ। ੮. ਕਰ ਕੇ, ਮਿਥ ਕੇ। ੯. ਨਿਰਗੁਣੀ ਮਨੁੱਖ। ੧੦. ਉਪਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਗੁਣਵਾਨ

ਜੇਕਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਇਕ (ਨਾਮ-) ਸਿਖਿਆ (ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ) ਸੁਣ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਤਿ ਵਿਚ (ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪੀ) ਰਤਨ, ਜਵਾਹਰ, ਮਾਣਕ (ਆ ਪ੍ਰਗਾਸਦੇ) ਹਨ।

ਗੁਰੂ (ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ) ! ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਬੁਝ (ਸੋਝੀ) ਬੁਝਾਅ ਦਿਓ, ਸਾਰੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦਾ ਜੋ ਇਕੋ-ਇਕ ਦਾਤਾ (ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ) ਹੈ; ਉਹ ਮੈਨੂੰ (ਕਦੀ ਵੀ) ਭੁਲ ਨਾ ਜਾਏ॥੬॥

ਜੇ (ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ) ਉਮਰ ਚਾਰ ਜੁਗ (ਲੰਮੀ) ਹੋ ਜਾਏ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਦਸ-ਗੁਣਾ (ਵਧੇਰੀ) ਹੋ ਜਾਏ।

ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੇ ਨਵਾਂ ਹੀ ਹਿੱਸਿਆਂ (ਭਾਵ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ) ਵਿਚ ਜਾਣੀਦਾ ਹੋਵੇ, ਹਰ ਕੋਈ (ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਵਜੋਂ) ਉਸ ਨਾਲ ਹੋ ਤੁਰੇ।

(ਆਪਣੇ ਦਬਦਬੇ ਦੇ ਬਲ-ਬੋਝੇ) ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਚੰਗਾ ਰਖਵਾ ਕੇ (ਭਾਵ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਰੁਹਬ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਚੰਗਾ ਅਖਵਾ ਕੇ) ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਚੋਖਾ ਜਸ (ਨਾਮਣਾ) ਅਤੇ ਕੀਰਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵੇ।

ਜੇਕਰ ਉਸ (ਐਸ਼ੂਰਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ) ਨੂੰ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੂ) ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ (ਤਾਂ ਉਹ ਅਕਿਰਤਘਣ ਹੈ), ਫਿਰ ਉਸ (ਘਿਰਣਾ ਯੋਗ ਅਕਿਰਤਘਣ) ਦੀ ਖਬਰ-ਸਾਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦਾ।

(ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ) ਦੋਸੀ ਮਨੁੱਖ ਵੀ (ਉਸ ਅਕਿਰਤਘਣ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ) ਕੀੜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ (ਨਖਿਧ) ਕੀੜਾ ਮਿਥ ਕੇ ਉਸ ਉੱਤੇ (ਮੰਦੀ ਹੂੰ ਮੰਦੇ ਅਕਿਰਤਘਣ ਹੋਣ ਦਾ) ਦੋਸ਼ ਥਪਦਾ ਹੈ।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—(ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੂ) ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਗੁਣੀ ਮਨੁੱਖ ਉੱਤੇ ਉਪਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਣਵਾਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਗੁਣਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਣ (ਉਹ ਹੀ) ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ।

(ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ) ਅਜਿਹਾ (ਸਮਰੱਥਾਵਾਨ) ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸੁਝਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਉਸ (ਅਕਿਰਤਘਣ ਮਨੁੱਖ) ਨੂੰ, ਕੋਈ ਗੁਣ (ਉਪਕਾਰ) ਕਰ ਕੇ ਗੁਣਵਾਨ ਬਣਾ ਸਕੇ॥੭॥

ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ੧੧. ਅਜਿਹਾ। ੧੨. ਉਸ (ਅਕਿਰਤਘਣ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ)।

ਸੁਣਿਐ^੧ ਸਿਧ ਪੀਰ ਸੁਰਿ ਨਾਥ^੨ ॥

ਸੁਣਿਐ ਧਰਤਿ ਧਵਲ ਆਕਾਸ ॥

ਸੁਣਿਐ ਦੀਪ^੩ ਲੋਕ^੪ ਪਾਤਾਲ^੫ ॥

ਸੁਣਿਐ ਪੋਹਿ^੬ ਨ ਸਕੈ ਕਾਲੁ ॥

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ^੭ ॥

(ਭਗਤਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸੁਣਿਐ ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥੮॥

ਸੁਣਿਐ ਈਸਰੁ^੯ ਬਰਮਾ ਇੰਦੁ ॥

(ਬਰਮਾ—'ਰ' ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ, 'ਮ' ਦੀ ਧੁਨੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਦੁੱਤ ਕਰ ਕੇ।)

ਸੁਣਿਐ ਮੁਖਿ ਸਾਲਾਹਣ^{੧੦} ਮੰਦੁ ॥

ਸੁਣਿਐ ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਤਨਿ ਭੇਦ^{੧੧} ॥

੧. ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਸਦਕਾ। ੨. ਪੁੱਗੇ ਹੋਏ ਜੋਗੀ-ਰਾਜ। ੩. ਟਾਪੂ। ੪. ਲੋਕ (ਪੁਰੀਆਂ)। ੫. ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਮੰਡਲ। ੬. ਪੋਹਦਾ, ਵਿਆਪਦਾ। ੭. ਖੇੜਾ। ੮. ਸ਼ਿਵ ਜੀ। ੯. ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਿਧਾਂ (ਸਿਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੋਗੀਆਂ), ਪੀਰਾਂ (ਇਸਲਾਮੀ ਮੱਤ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ) ਅਤੇ ਸੁਰਿ-ਨਾਥਾਂ (ਪੁਰੇ ਹੋਏ ਜੋਗੀ-ਰਾਜਾਂ ਵਾਲੀ ਕਲਾ ਸੁਤੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ)।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਧਰਤੀ, ਧਵਲ (ਸਨਾਤਨੀ ਮਨੰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਥੰਮ੍ਹਣ ਵਾਲਾ ਚਿੱਟਾ ਬਲਦ) ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ (ਦੇ ਦੈਵੀ ਗੁਣ, ਕਰਮਵਾਰ ਧੀਰਜ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਸੁਤੇ ਹੀ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ)।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਨਾਲ (ਵੱਖ ਵੱਖ) ਟਾਪੂਆਂ, ਲੋਕਾਂ (ਪੁਰੀਆਂ) ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਮੰਡਲਾਂ (ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਜਮਕਾਲ ਵਿਆਪ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

'ਨਾਨਕ' (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—(ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਖੇੜਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਦੁਖਾਂ ਅਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥੮॥

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ਿਵ ਜੀ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਤੇ ਇੰਦਰ (ਆਦਿਕ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪਾਇਆਂ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੇਵਤੇ ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਬ੍ਰਹਮ ਵਲੋਂ ਸਾਜੀ ਹੋਈ ਤ੍ਰਿਗੁਣੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ)।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਜੀਵ, ਮੁਖੋਂ (ਵਿਆਪਕ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ) ਸਹਜੇ ਸਹਜੇ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਜੋਗ (ਪ੍ਰਭੂ-ਮਿਲਾਪ) ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਦੇ ਗੁਝੇ ਭੇਤ ਤਨ ਵਿਚੋਂ ਹੀ (ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਆਉਂਦੇ ਹਨ)।

੧੦. ਸਹਜੇ ਸਹਜੇ (ਸਹਜ ਵਿਚ ਟਿਕ ਕੇ)। ੧੧. ਭੇਤ।

ਸੁਣਿਐ ਸਾਸਤ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਵੇਦ ॥

(ਸਾਸਤ—ਅੰਤਲੇ ਜੋਟੇ 'ਸ' ਅਤੇ 'ਤ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਮਿਲਵਾਂ।)

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥

(ਭਗਤਾ—ਅੰਤਲੇ ਸ੍ਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸੁਣਿਐ ਦੁਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥੯॥

ਸੁਣਿਐ ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਗਿਆਨੁ ॥

ਸੁਣਿਐ ਅਠਸਠਿ^੧ ਕਾ ਇਸਨਾਨੁ ॥

ਸੁਣਿਐ ਪੜਿ ਪੜਿ ਪਾਵਹਿ ਮਾਨੁ^੨ ॥

(ਪੜਿ ਪੜਿ—'ੜ' ਉਚਾਰਣ ਭਾਰ ਸਹਿਤ; ਪਾਵਹਿ—'ਹਿ' ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸੁਣਿਐ ਲਾਗੈ ਸਹਜਿ^੩ ਧਿਆਨੁ ॥

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥

(ਭਗਤਾ—ਅੰਤਲੇ ਸ੍ਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸੁਣਿਐ ਦੁਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥੧੦॥

ਸੁਣਿਐ ਸਰਾ^੪ ਗੁਣਾ ਕੇ ਗਾਹ^੫ ॥

(ਸਰਾ, ਗੁਣਾ—ਅੰਤਲੇ ਸ੍ਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸਾਸਤਾਂ, ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵੇਦਾਂ (ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਹੀ ਵਖਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ)।

'ਨਾਨਕ' (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—(ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਖੇੜਾ ਖਿੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ, ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥੯॥

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸਤ (ਸੁੱਚਾ ਆਚਰਣ), ਸੰਤੋਖ (ਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਵਾਲਾ ਸੁਭਾਅ) ਅਤੇ ਆਤਮ-ਗਿਆਨ (ਸੁਤੇ-ਸਿਧ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ)।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਅਠਾਹਠ ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ (ਸੁਤੇ-ਸਿਧ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ (ਸੁਤੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਦਵਾਨ ਲੋਕ ਵਿਦਿਆ) ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ (ਅਥਵਾ ਘਾਲਨਾ ਘਾਲ ਘਾਲ ਕੇ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਸਦਕਾ ਸਹਜ (ਬ੍ਰਹਮ) ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਸਹਜੇ ਹੀ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

'ਨਾਨਕ' (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—(ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਖੇੜਾ ਖਿੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਸਦਕਾ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥੧੦॥

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਗੁਣ-ਸਾਗਰਾਂ ਨੂੰ ਗਾਹਣ ਵਾਲੇ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ, ਸਾਰੇ ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਜਾਣੂ ਅਤੇ ਧਾਰਨੀ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ)।

ਸੁਣਿਐ ਸੇਖ ਪੀਰ ਪਾਤਿਸਾਹ ॥

(ਸੇਖ, ਪਾਤਿਸਾਹ—‘ਸ’ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ।)

ਸੁਣਿਐ ਅੰਧੇ ਪਾਵਹਿ ਰਾਹੁ^੧ ॥

(ਪਾਵਹਿ—‘ਹਿ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸੁਣਿਐ ਹਾਥ^੨ ਹੋਵੈ ਅਸਗਾਹੁ^੩ ॥

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥

(ਭਗਤਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਸੁਣਿਐ ਦੁਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥੧੧॥

ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ^੪ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ ॥

ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ^੬, ਪਿਛੈ ਪਛੁਤਾਇ ॥

ਕਾਗਦਿ^੭ ਕਲਮ ਨ ਲਿਖਣਹਾਰੁ ॥

ਮੰਨੇ ਕਾ ਬਹਿ^੮ ਕਰਨਿ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ^੯ ਹੋਇ ॥

(ਨਿਰੰਜਨੁ—ਉਚਾਰਣ ਸਮੇਂ ਸਿਹਾਰੀ ਨੰਨੇ ਨਾਲ ਬੋਲਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਰਾਰੇ ਨਾਲ।)

ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ^{੧੦} ॥੧੨॥

(ਮੰਨਿ, ਮਨਿ—ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਫਰਕੋ ਫਰਕੀ ਹੈ।)

੧. (ਪ੍ਰਭੂ-ਮਿਲਾਪ ਦਾ) ਸਹੀ ਰਸਤਾ। ੨. ਹਥਾਲਾ (ਹਾਥ ਵਾਲਾ)। ੩. ਅਥਾਹ ਸਾਗਰ। ੪. ਮੰਨ

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸੇਖ (ਇਸਲਾਮੀ ਬਜ਼ੁਰਗ, ਵਿਦਵਾਨ), ਪੀਰ (ਇਸਲਾਮੀ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ), ਪਾਤਿਸਾਹ (ਹੁਕਮਰਾਨ) ਆਦਿ (ਦੀਨ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਅਜ਼ਮਤ, ਭਾਵ, ਵਡਿਆਈ ਵਾਲੇ ਰੁਤਬੇ ਸੁਤੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ)।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਅੰਨ੍ਹੇ (ਅਗਿਆਨੀ ਜੀਵ) ਵੀ (ਪ੍ਰਭੂ-ਮਿਲਾਪ ਦਾ) ਸਹੀ ਰਸਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਫਲ-ਸਰੂਪ ਅਥਾਹ ਸਾਗਰ ਹਥਾਲਾ (ਹਾਥ ਵਾਲਾ) ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ, ਅਤਿ ਡੂੰਘੇ ਸੰਸਾਰ-ਸਾਗਰ ਦੀ ਥਾਹ-ਡੂੰਘਾਈ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋ ਆਉਂਦੀ ਹੈ)।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—(ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਖੇੜਾ ਖਿੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਸਦਕਾ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥੧੧॥

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ ਮਨ ਬਚਨ ਕਰਮ ਕਰਕੇ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗਤੀ (ਉੱਚੀ ਆਤਮਿਕ ਅਵਸਥਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਫੜ ਮਾਰੇ (ਕਿ ਉਹ ‘ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ’ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ), ਉਹ ਮਗਰੋਂ ਪਛੁਤਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਫੜ ਫੋਕੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ)।

(ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ ਦੀ ਗੌਰਵਤਾ) ਕਾਗਜ਼ ਉੱਤੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਲਮ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ।

(ਵੀਚਾਰਵਾਨ ਲੋਕੀ) ਨਿੱਠ ਕੇ (ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

(ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ) ਨਾਮ ਅਜਿਹਾ (ਪਾਰਸ-ਕਲਾ-ਸੰਪੰਨ) ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਤਾਂ ਹੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮਨ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣਾ ਜਾਣ ਲਵੇ, ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਹੈ ॥੧੨॥

ਲਏ ਜਾਣ ਦੀ। ੫. ਉੱਚੀ (ਆਤਮਕ) ਅਵਸਥਾ। ੬. ਫੜ (ਸੋਝੀ) ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ੭. ਕਾਗਜ਼ ਉੱਤੇ। ੮. ਨਿੱਠ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਨਾਲ। ੯. ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ। ੧੦. ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ।

ਮੰਨੈ^੧, ਸੁਰਤਿ^੨ ਹੋਵੈ ਮਨਿ ਬੁਧਿ ॥

ਮੰਨੈ ਸਗਲ ਭਵਣ ਕੀ ਸੁਧਿ^੩ ॥

ਮੰਨੈ ਮੁਹਿ ਚੋਟਾ ਨ ਖਾਇ ॥

(ਚੋਟਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਮੰਨੈ ਜਮ ਕੈ ਸਾਥਿ ਨ ਜਾਇ ॥

ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ ॥

ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ ॥੧੩॥

(ਨਿਰੰਜਨੁ—ਸਿਹਾਰੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨੰਨੇ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਰਾਰੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।)

(ਮੰਨਿ, ਮਨਿ—ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਫਰਕੋ ਫਰਕੀ ਹੈ।)

ਮੰਨੈ ਮਾਰਗਿ ਠਾਕ^੪ ਨ ਪਾਇ ॥

ਮੰਨੈ ਪਤਿ ਸਿਉ ਪਰਗਟੁ ਜਾਇ ॥

(ਸਿਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਮੰਨੈ ਮਗੁ^੬ ਨ ਚਲੈ ਪੰਥੁ ॥

ਮੰਨੈ ਧਰਮ ਸੇਤੀ ਸਨਬੰਧੁ^੭ ॥

ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ ॥

ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ ॥੧੪॥

(ਨਿਰੰਜਨੁ—ਸਿਹਾਰੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨੰਨੇ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਰਾਰੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।)

(ਮੰਨਿ, ਮਨਿ—ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਫਰਕੋ ਫਰਕੀ ਹੈ।)

੧. ਮੰਨਿਐ, ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਨਾਲ। ੨. ਸੂਝ, ਸੋਝੀ। ੩. ਸੋਝੀ। ੪. ਰੋਕ। ੫. ਪਤਿ-ਆਬਰੋ

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਮਨ ਵਿਚ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਵਿਚ (ਰੱਬੀ) ਸੋਝੀ (ਸੂਝ-ਬੂਝ) ਹੋ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਭਵਨਾਂ (ਅਥਵਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ) ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ (ਵਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਮਦੂਤਾਂ ਦੀਆਂ) ਸੱਟਾਂ (ਮਾਰ) ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਨਾਲ (ਮਨੁੱਖ) ਜਮ ਦੇ ਵੱਸ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।

(ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ) ਨਾਮ ਅਜਿਹਾ (ਪਾਰਸ-ਕਲਾ-ਸੰਪੰਨ) ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਤਾਂ ਹੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮਨ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣਾ ਜਾਣ ਲਵੇ, ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਹੈ ॥੧੩॥

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਕਰਕੇ (ਪਰਮਾਰਥ ਦੇ ਸੱਚੇ) ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਜਗਿਆਸੂ ਸੋਭਾ-ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਪਰਗਟ ਹੋ ਕੇ (ਸੱਚੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ) ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਕਰਕੇ (ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ) ਉਹ ਮਾਰਗ-ਪੰਥ (ਗੁਰਮਤਿ ਗਾਡੀ ਰਾਹ) ਨਸੀਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਚਲਾਇਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
[ਗੁਰਮੁਖਾ ਨੋ ਪੰਥੁ ਪਰਗਟਾ ਦਰਿ ਠਾਕ ਨ ਕੋਈ ਪਾਇ ॥੩॥੭੦॥ ਪੰਨਾ ੪੨]

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਕਰਕੇ (ਜਗਿਆਸੂ ਦਾ) ਰਿਸ਼ਤਾ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

(ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ) ਨਾਮ ਅਜਿਹਾ (ਪਾਰਸ-ਕਲਾ-ਸੰਪੰਨ) ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਤਾਂ ਹੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮਨ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣਾ ਜਾਣ ਲਵੇ, ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਹੈ ॥੧੪॥

ਨਾਲ, ਸੋਝਾ-ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ। ੬. ਚਲਾਇਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ੭. ਸੰਬੰਧ, ਰਿਸ਼ਤਾ।

ਮੰਨੈ ਪਾਵਹਿ^੧ ਮੋਖੁ ਦੁਆਰੁ ॥

(ਪਾਵਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਮੰਨੈ ਪਰਵਾਰੈ ਸਾਧਾਰੁ^੨ ॥

ਮੰਨੈ ਤਰੈ^੩ ਤਾਰੈ^੪ ਗੁਰੁ^੫ ਸਿਖੈ^੬ ॥

ਮੰਨੈ ਨਾਨਕੁ ਭਵਹਿ ਨ ਭਿਖੈ^੭ ॥

(ਭਵਹਿ—'ਹਿ' ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ ॥

ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ ॥੧੫॥

(ਨਿਰੰਜਨੁ—ਸਿਹਾਰੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨੰਨੇ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਰਾਰੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।)

(ਮੰਨਿ, ਮੰਨਿ—ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਫਰਕੇ ਫਰਕੀ ਹੈ।)

ਪੰਚ^੮ ਪਰਵਾਣੁ^੯ ਪੰਚ ਪਰਧਾਨੁ^{੧੦} ॥

ਪੰਚੇ ਪਾਵਹਿ ਦਰਗਹਿ ਮਾਨੁ^{੧੧} ॥

(ਪਾਵਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਪੰਚੇ ਸੋਹਹਿ^{੧੨} ਦਰਿ ਰਾਜਾਨੁ^{੧੩} ॥

(ਸੋਹਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਪੰਚਾ ਕਾ ਗੁਰੁ ਏਕੁ ਧਿਆਨੁ ॥ (ਪੰਚਾ—ਅੰਤਲਾ 'ਾ' ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ੨. ਅਧਾਰ, ਆਸਰੇ ਵਾਲਾ। ੩. (ਆਪ) ਤਰਦਾ ਹੈ। ੪. (ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ) ਤਾਰਦਾ ਹੈ। ੫. ਗੁਰੂ (ਸਰੂਪ)। ੬. ਸਿਖਿਆ। ੭. ਭਿਖਿਆ ਖਾਤਰ ਭਿਖਾਰੀ ਬਣ ਕੇ। ੮. ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੁਰਸ਼।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਕਰਕੇ (ਜਗਿਆਸੂ) ਮੋਖ (ਜਨਮ ਮਰਨ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੇਣ) ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ-ਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਕਰਕੇ (ਜਗਿਆਸੂ ਆਪਣੇ ਸਮੂਹ) ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਆਸਰੇ ਵਾਲਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

(ਗੁਰੂ ਦੀ) ਗੁਰੂ-ਸਰੂਪ ਸਿਖਿਆ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਕਰਕੇ (ਜਗਿਆਸੂ ਆਪ ਸੰਸਾਰ-ਸਾਗਰ ਤੋਂ) ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ (ਗੁਰ-ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੁਆਰਾ) ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

[ਆਪਿ ਤਰੇ ਤਾਰੇਨਿ ਸਰਿਠਾ ॥—ਭਾ: ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧੨, ਪਉੜੀ ੧]

'ਨਾਨਕ' (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ) ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਸਦਕਾ (ਜਗਿਆਸੂ ਆਤਮ-ਗਿਆਨ ਦੀ) ਭਿਖਿਆ ਖਾਤਰ ਭਿਖਾਰੀ ਬਣ ਕੇ (ਦਰ ਦਰ 'ਤੇ) ਭਟਕਦੇ ਨਹੀਂ ਫਿਰਦੇ।

[ਚਾਲਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਇ ਭਵਹਿ ਨ ਭੀਖਿਆ ॥੨॥੫॥—ਪੰਨਾ ੨੨੯]

(ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ) ਨਾਮ ਅਜਿਹਾ (ਪਾਰਸ-ਕਲਾ-ਸੰਪੰਨ) ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਤਾਂ ਹੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨੂੰ ਮਨ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣਾ ਜਾਣ ਲਵੇ, ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਹੈ ॥੧੫॥

(ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਾਮ-ਸਿਖਿਆ ਸੁਣ ਕੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੁਰਸ਼ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਨਦਰਿ ਵਿਚ) ਕਬੂਲ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। (ਅਜਿਹੇ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ-ਪੁਰਸ਼ ਹੀ ਮੁਖੀਏ ਜਾਣੀਦੇ ਹਨ।

(ਅਜਿਹੇ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ-ਪੁਰਸ਼ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ) ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਆਦਰ-ਸਤਿਕਾਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

(ਅਜਿਹੇ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ-ਪੁਰਸ਼ ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ (ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ) ਦਰ ਉੱਤੇ, ਜੋ ਰਾਜਾਨ-ਰਾਜ ਹੈ।

(ਅਜਿਹੇ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ-ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ (ਸੁਰਤੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ) ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ (ਸ਼ਬਦ) ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

੯. ਕਬੂਲ ਹੁੰਦੇ (ਹਨ)। ੧੦. ਮੁਖੀਏ। ੧੧. ਆਦਰ-ਸਤਿਕਾਰ। ੧੨. ਸੋਭਦੇ ਹਨ। ੧੩. ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ)।

ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ, ਕਰੈ^੧ ਵੀਚਾਰੁ ॥
 ਕਰਤੇ ਕੈ ਕਰਣੈ^੨ ਨਾਹੀ ਸੁਮਾਰੁ^੩ ॥
 (ਸੁਮਾਰੁ—'ਸ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੁਨੀ।)
 ਧੌਲੁ^੪ ਧਰਮੁ, ਦਇਆ ਕਾ ਪੂਤੁ ॥

ਸੰਤੋਖੁ ਥਾਪਿ ਰਖਿਆ ਜਿਨਿ ਸੂਤਿ^੫ ॥

ਜੇ ਕੋ ਬੁਝੈ, ਹੋਵੈ ਸਚਿਆਰੁ^੬ ॥
 ਧਵਲੈ ਉਪਰਿ ਕੇਤਾ^੭ ਭਾਰੁ ॥

ਧਰਤੀ ਹੋਰੁ^੮, ਪਰੈ ਹੋਰੁ ਹੋਰੁ ॥
 ਖਿਤਿਸ ਤੇ ਭਾਰੁ, ਤਲੈ ਕਵਣੁ ਜੋਰੁ^੯ ॥

ਜੀਅ ਜਾਤਿ^{੧੦} ਰੰਗਾ ਕੇ ਨਾਵ ॥ (ਜੀਅ—'ਅ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ 'ਆ' ਨਹੀਂ।

ਰੰਗਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। 'ਕੇ'—ਪੜਨਾਵ, 'ਕੇਇ' ਦਾ ਸੰਖਿਪਤ ਰੂਪ।)

ਸਭਨਾ ਲਿਖਿਆ ਵੁੜੀ^{੧੧} ਕਲਾਮ^{੧੨} ॥

(ਸਭਨਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਕਰ ਵੇਖੋ। ੨. ਕੀਤੇ ਹੋਏ (ਸੰਸਾਰ) ਦਾ। ੩. ਅੰਤ-ਅੰਦਾਜ਼ਾ। ੪. ਚਿੱਟਾ (ਬਲਦ)।
 ੫. ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ। ੬. ਸੱਚ ਸਰੂਪ। ੭. ਕਿਤਨਾ ਹੀ (ਬੇਅੰਤ)। ੮. ਹੋਰ (ਬਲਦ)।

ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ (ਕਰਤਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰਜੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਬਾਰੇ ਕੁਝ) ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ (ਦੀਰਘ) ਵੀਚਾਰ ਕਰ ਵੇਖੇ, ਕਰਤੇ ਜਾਂ ਕਰਤੇ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ (ਸੰਸਾਰ) ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ-ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ (ਲੱਗ ਸਕਦਾ)।

ਧੌਲ (ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨਤ ਬਲਦ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸਨਾਤਨੀ ਕਿਆਸ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਆਪਣੇ ਸਿੰਝਾਂ 'ਤੇ ਥੰਮ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ) ਧਰਮ ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਦਇਆ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ (ਭਾਵ, ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਧਰਮ, ਦਇਆ ਤੋਂ ਉਪਜਦਾ ਹੈ)।

ਜਿਸ (ਧਰਮ) ਨੇ ਸੰਤੋਖ (ਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਵਾਲੇ ਸੁਭਾਅ) ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਕੇ (ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ) ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਰਖਿਆ ਹੈ।

ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ (ਧਰਮ ਦੇ ਧਰਣੀ-ਧਰ ਹੋਣ ਦੇ ਭੇਤ ਨੂੰ) ਜਾਣ ਲਏ ਤਾਂ ਉਹ (ਨਿਰਸੰਦੇਹ) ਸੱਚ-ਸਰੂਪ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ, (ਕਿਉਂਜਿ) ਧਵਲ (ਧਰਮ) ਉੱਤੇ ਕਿੰਨਾ ਹੀ (ਬੇਅੰਤ) ਭਾਰ ਹੈ (ਜੋ ਕਿਸੇ ਬਲਦ ਦੇ ਚੁਕ ਸਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰਾ ਹੈ)।

(ਜੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਭਾਰ ਥੰਮ੍ਹਣ ਲਈ ਥੱਲੇ ਕਿਸੇ ਬਲਦ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮੰਨ ਲਈਏ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਖਲੋਣ ਲਈ ਥੱਲੇ ਹੋਰ ਧਰਤੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ) ਧਰਤੀ ਥੱਲੇ ਹੋਰ ਬਲਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਧਰਤੀ ਪਰੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਮੰਨਣੀ ਪਵੇਗੀ, ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਭਾਰ ਥੰਮ੍ਹਣ ਲਈ ਹੋਰ ਹੋਰ ਬਲਦ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਸ (ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਬਲਦ) ਉਪਰ (ਉਪਰਲੀਆਂ ਧਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬਲਦਾਂ ਦਾ ਬੇਅੰਤ) ਭਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਹੇਠਾਂ ਕਿਹੜਾ ਬਲ ਹੈ, (ਜਿਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਉਹ ਖੜਾ ਹੈ)?

(ਹਰੇਕ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਨਾਨਾ-ਪ੍ਰਕਾਰੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ) ਕਈ ਜਾਤੀਆਂ, ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਅਤੇ ਕਈ ਨਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਹਨ।

ਸਾਰਿਆਂ (ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ) ਨਿਰੰਤਰ ਚਲਦੀ ਹੁਕਮ-ਰੂਪੀ ਕਲਮ ਨਾਲ (ਵਿਧਾਤਾ ਵਲੋਂ ਕਰਮ-ਲੇਖ) ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

੯. ਉਸ (ਬਲਦ) ਉੱਤੇ। ੧੦. ਬਲ (ਆਸਰਾ)। ੧੧. ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲੇ। ੧੨. (ਨਿਰੰਤਰ) ਚਲਦੀ ਹੋਈ। ੧੩. (ਹੁਕਮ-ਰੂਪੀ) ਕਲਮ ਨਾਲ।

ਏਹੁ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿ ਜਾਣੈ ਕੋਇ ॥
 ਲੇਖਾ ਲਿਖਿਆ ਕੇਤਾ ਹੋਇ ॥
 ਕੇਤਾ ਤਾਣੁ^੧, ਸੁਆਲਿਹੁ^੨ ਰੂਪੁ ॥
 ਕੇਤੀ ਦਾਤਿ ਜਾਣੈ ਕੌਣੁ ਕੂਤੁ^੩ ॥
 (ਸੁਆਲਿਹੁ—'ਹ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ 'ਓ' ਦਰਸਤ ਨਹੀਂ।)
 ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ^੪ ਏਕੋ ਕਵਾਉ^੫ ॥
 ਈਤਸ ਤੇ ਹੋਏ ਲਖ ਦਰੀਆਉ^੬ ॥
 ਕੁਦਰਤਿ^੭ ਕਵਣ, ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ ॥
 (ਕਹਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)
 ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰ ॥
 (ਜਾਵਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)
 ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ ॥
 ਤੂੰ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ^੮ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥੧੬॥
 ਅਸੰਖ^{੧੦} ਜਪ, ਅਸੰਖ ਭਾਉ^{੧੧} ॥
 ਅਸੰਖ ਪੂਜਾ, ਅਸੰਖ ਤਪਤਾਉ^{੧੨} ॥
 ਅਸੰਖ ਗਰੰਥ ਮੁਖਿ^{੧੩} ਵੇਦ ਪਾਠ ॥

੧. ਬਲ। ੨. ਸੁੰਦਰ। ੩. ਅੰਦਾਜ਼ਾ। ੪. ਪਸਾਰਾ। ੫. ਸ਼ਬਦ-ਹੁਕਮ। ੬. ਉਸ (ਸ਼ਬਦ-ਹੁਕਮ) ਤੋਂ। ੭. ਚੇਤਨਾ-ਪ੍ਰਵਾਹ। ੮. ਪਾਇਆਂ (ਹਸਤੀ)। ੯. ਕਾਇਮ ਦਾਇਮ (ਸਦਾ ਥਿਰ)।

(ਜੀਵਾਂ ਦਾ) ਇਹ ਕਰਮ-ਲੇਖਾ ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਲਿਖਣਾ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਲੇਖਾ ਕਿੰਨਾ ਹੀ (ਵਿਸਥਾਰ ਵਾਲਾ) ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ (ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਲਿਖਣ-ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰਾ ਹੈ)।
 (ਹੇ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ! ਤੇਰਾ) ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਬਲ ਹੈ, ਕਿੰਨਾ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਦਾਤਿ ਹੈ, (ਇਸ ਦਾ) ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਕੌਣ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ?
 (ਹੇ ਕਰਤਾਰ! ਆਪ ਜੀ ਨੇ) ਇਕ ਸ਼ਬਦ-ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ (ਸ਼ਬਦ-ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ) ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਮੰਡ-ਪਸਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
 ਉਸ (ਸ਼ਬਦ-ਹੁਕਮ) ਤੋਂ ਲੱਖਾਂ ਚੇਤਨਾ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਏ।
 (ਹੇ ਕਰਤਾਰ!) ਮੇਰੀ ਕੀ ਪਾਇਆਂ (ਹਸਤੀ) ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ (ਤੇਰਾ ਜਾਂ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ) ਵੀਚਾਰ (ਬਿਆਨ) ਕਰ ਸਕਾਂ।
 ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਾ (ਸਾਰੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ ਮਿਣਤੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ) ਇਕੋ ਵਾਰੀ (ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਤੈਥੋਂ) ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਵਾਂ?
 ਹੇ ਨਿਰੰਕਾਰ! (ਆਕਾਰ-ਰਹਿਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ!) ਜੋ ਕਾਰ (ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ) ਤੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਓਹੀ ਭਲੀ ਹੈ। (ਤੇਰੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ) ਤੂੰ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਦਾਇਮ ਹੈਂ ॥੧੬॥
 (ਨੋਟ—ਅਗਲੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਵਿਚ ਚੇਤਨਾ-ਪ੍ਰਵਾਹਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ।)
 (ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅਦਭੁਤ ਰਚਨਾ ਵਿਚ) ਅਸੰਖ (ਸੰਖਿਆ ਅਥਵਾ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਪਰੇ) ਜਪ ਜਪਣ ਵਾਲੇ (ਜਪੀ) ਹਨ, ਅਣਗਿਣਤ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਪ੍ਰੇਮੀ) ਹਨ।
 ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਪੂਜਾਰੀ) ਹਨ, ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਤਪ ਤਾਉਣ ਵਾਲੇ (ਤਪੱਸਵੀ) ਹਨ।
 ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਗ੍ਰੰਥ ਵਾਚਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਮੂੰਹ-ਜ਼ਬਾਨੀ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਵੇਦ-ਪਾਠੀ) ਹਨ।
 ੧੦. ਸੰਖਿਆ (ਗਿਣਤੀ) ਤੋਂ ਪਰੇ। ੧੧. ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਪ੍ਰੇਮੀ)। ੧੨. ਤਪ ਤਾਉਣ ਵਾਲੇ (ਤਪੱਸਵੀ)। ੧੩. ਮੂੰਹ-ਜ਼ਬਾਨੀ।

ਅਸੰਖ ਜੋਗ^੧ ਮਨਿ ਰਹਹਿ ਉਦਾਸ^੨ ॥

(ਰਹਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਸੰਖ ਭਗਤ ਗੁਣ ਗਿਆਨ ਵੀਚਾਰ ॥

ਅਸੰਖ ਸਤੀ^੩, ਅਸੰਖ ਦਾਤਾਰ ॥

ਅਸੰਖ ਸੂਰ^੪ ਮੁਹ^੫ ਭਖ ਸਾਰ ॥

(ਮੁਹ—'ਮ' ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ (ਮੂੰਹਾਂ ਉੱਤੇ)।)

ਅਸੰਖ ਮੋਨਿ^੬ ਲਿਵ ਲਾਇ ਤਾਰ ॥

ਕੁਦਰਤਿ^੭ ਕਵਣ, ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ ॥

(ਕਹਾ—ਅੰਤਲੇ ਸ੍ਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰ ॥

(ਜਾਵਾ—ਅੰਤਲੇ ਸ੍ਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ ॥

ਤੂੰ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥੧੭॥

ਅਸੰਖ ਮੂਰਖ ਅੰਧ ਘੋਰ ॥

ਅਸੰਖ ਚੋਰ ਹਰਾਮਖੋਰ^{੧੦} ॥

ਅਸੰਖ ਅਮਰ^{੧੧} ਕਰਿ ਜਾਹਿ ਜੋਰ ॥

(ਜਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਜੋਗ-ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਜੋਗੀ)। ੨. ਉਪਰਾਮ। ੩. ਸਤਵਾਦੀ। ੪. ਸੂਰਮੇ। ੫. ਲੋਹਾ ਖਾਣ (ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰ ਸਹਾਰਨ) ਵਾਲੇ। ੬. ਮੋਨਧਾਰੀ। ੭. ਇਕ-ਟਕ ਮੋਨ-ਸਮਾਧੀ ਲਾਈ

ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਜੋਗ-ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਜੋਗੀ) ਹਨ, ਜੋ ਮਨ ਕਰਕੇ (ਮਾਇਕੀ ਧੰਧੇ ਤੋਂ) ਉਪਰਾਮ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ) ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਗਤ-ਜਨ ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਸਤਵਾਦੀ (ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਆਚਰਣ ਵਾਲੇ) ਹਨ, ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਦਾਨੀ ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਮੂੰਹਾਂ ਉੱਤੇ (ਭਾਵ, ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਕੇ) ਲੋਹਾ ਖਾਣ (ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰ ਸਹਾਰਨ) ਵਾਲੇ ਸੂਰਬੀਰ ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਇਕ-ਟਕ ਮੋਨ-ਸਮਾਧੀ ਲਾਈ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਮੋਨੀ ਹਨ।

(ਹੇ ਕਰਤਾਰ!) ਮੇਰੀ ਕੀ ਪਾਇਆਂ (ਹਸਤੀ) ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ (ਤੇਰਾ ਜਾਂ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ) ਵੀਚਾਰ (ਬਿਆਨ) ਕਰ ਸਕਾਂ।

ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਕੋ ਵਾਰੀ (ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਤੈਥੋਂ) ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਵਾਂ?

ਹੇ ਅਕਾਰ-ਰਹਿਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਜੋ ਕਾਰ (ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ) ਤੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਓਹੀ ਭਲੀ ਹੈ। (ਤੇਰੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ) ਤੂੰ ਸਦਾ ਕਾਇਮ-ਦਾਇਮ ਹੈਂ ॥੧੭॥

(ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅਦਭੁਤ ਰਚਨਾ ਵਿਚ) ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਪਰਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਘੋਰ ਅਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਮਹਾਂ-ਮੂਰਖ (ਮਨੁੱਖ) ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਹਰਾਮ (ਬੇਈਮਾਨੀ ਦਾ ਖਟਿਆ) ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਚੋਰ ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਹੁਕਮਰਾਨ (ਪਰਜਾ ਉੱਤੇ ਨਿਰੰਤਰ) ਜੋਰ-ਜੁਲਮ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਰਖਣ ਵਾਲੇ। ੮. ਪਾਇਆਂ (ਹਸਤੀ)। ੯. ਮਹਾਂ ਅਗਿਆਨੀ। ੧੦. ਬੇਈਮਾਨੀ ਦਾ ਖਟਿਆ ਖਾਣ ਵਾਲੇ। ੧੧. ਹੁਕਮਰਾਨ।

ਅਸੰਖ ਗਲਵਢ^੧ ਹਤਿਆ ਕਮਾਹਿ ॥

(ਕਮਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਸੰਖ ਪਾਪੀ ਪਾਪੁ ^੨ਕਰਿ ਜਾਹਿ ॥

(ਜਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਸੰਖ ਕੂੜਿਆਰ ਕੂੜੇ^੩ ਫਿਰਾਹਿ ॥

(ਫਿਰਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਸੰਖ ਮਲੇਛ^੪ ਮਲੁ^੫ ਭਖਿ^੬ ਖਾਹਿ ॥

(ਖਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਸੰਖ ਨਿੰਦਕ ਸਿਰਿ ^੭ਕਰਹਿ ਭਾਰੁ ॥

(ਕਰਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਨਾਨਕੁ ਨੀਚੁ ਕਹੈ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰ ॥

(ਜਾਵਾ—ਅੰਤਲੇ ਸ਼ੁਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ ॥

ਤੂੰ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥੧੮॥

ਅਸੰਖ ਨਾਵ, ਅਸੰਖ ਥਾਵ ॥

(ਨਾਵ, ਥਾਵ—'ਨਾ', 'ਥਾ' ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਗੰਮ^੮, ਅਗੰਮ, ਅਸੰਖ ਲੋਅ^੯ ॥

(ਲੋਅ—'ਅ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ 'ਆ' ਨਹੀਂ।)

੧. ਹਤਿਆਰੇ (ਗਲ ਵੱਢਣ ਵਾਲੇ)। ੨. ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ੩. ਕੂੜ ਵਿਚ। ੪. ਭਿੱਸਟ ਬੁੱਧੀ

ਅਣਗਿਣਤ ਹਤਿਆਰੇ ਜੀਵ-ਹੱਤਿਆ ਕਮਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਪਾਪੀ-ਜੀਵ (ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਯੰਤ) ਨਿਰਾ ਪਾਪ ਹੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਝੂਠ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇ (ਜੀਵਨ ਭਰ) ਝੂਠ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋਏ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਭਿੱਸਟ-ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ (ਜੀਵ ਨਿਰੰਤਰ) ਗੰਦ ਹੀ ਬਕਦੇ ਹਨ, ਗੰਦ ਹੀ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਣਗਿਣਤ ਪਰਾਈ ਬਦਖੋਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਰ 'ਤੇ (ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਦਾ) ਭਾਰ ਚੁੱਕੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(ਆਪਣੇ ਸਿਖ-ਸੇਵਕਾਂ ਲਈ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਦਾ ਪੂਰਨਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰਦੇਵ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ) ਨੀਵਾਂ ਨਾਨਕ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਅਦਭੁਤ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਘਟੀਆ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬਿਉਹਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ) ਵੀਚਾਰ ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਹੇ ਨਿਰੰਕਾਰ!) ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਕੋ ਵਾਰ (ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਤੈਥੋਂ) ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ?

ਹੇ ਅਕਾਰ-ਰਹਿਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ! ਜੋ ਕਾਰ (ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ) ਤੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਓਹੀ ਭਲੀ ਹੈ। (ਤੇਰੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ) ਤੂੰ ਸਦਾ ਕਾਇਮ-ਦਾਇਮ ਹੈਂ ॥੧੮॥

(ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਨੰਤ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ, ਪਦਾਰਥਾਂ ਅਤੇ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ) ਅਣਗਿਣਤ ਨਾਮ ਹਨ ਅਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਸਥਾਨ ਹਨ।

ਮਨੁੱਖੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਣਗਿਣਤ ਲੋਕ (ਮੰਡਲ) ਹਨ।

ਵਾਲੇ। ੫. ਮਲ, ਮੈਲ, ਗੰਦ। ੬. ਭਾਖਦੇ ਹਨ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ੭. ਭਾਰ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ੮. ਮਨੁੱਖੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਤੋਂ ਪਰੇ। ੯. ਲੋਕ, ਮੰਡਲ।

ਅਸੰਖ ਕਹਹਿ, ਸਿਰਿ^੧ ਭਾਰੁ ਹੋਇ ॥

(ਕਹਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਖਰੀ^੨ ਨਾਮੁ, ਅਖਰੀ ਸਾਲਾਹ ॥

(ਅਖਰੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਖਰੀ ਗਿਆਨੁ ਗੀਤ ਗੁਣ ਗਾਹ^੩ ॥

(ਅਖਰੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਖਰੀ ਲਿਖਣੁ ਬੋਲਣੁ ਬਾਣਿ^੪ ॥

(ਅਖਰੀ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਅਖਰਾ ਸਿਰਿ ਸੰਜੋਗੁ ਵਖਾਣਿ ॥

(ਅਖਰਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜਿਨਿ^੫ ਏਹਿ ਲਿਖੇ, ਤਿਸੁ ਸਿਰਿ ਨਾਹਿ ॥

(ਨਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜਿਵ ਫੁਰਮਾਏ, ਤਿਵ ਤਿਵ ਪਾਹਿ^੬ ॥

(ਪਾਹਿ—ਅੰਤਲੇ 'ਹਿ' ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਜੇਤਾ^੭ ਕੀਤਾ^੮, ਤੇਤਾ^੯ ਨਾਉ ॥

(ਨਾਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਨਾਹੀ ਕੋ ਥਾਉ ॥

(ਨਾਵੈ, ਥਾਉ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣ, ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ ॥

(ਕਹਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰ ॥

(ਜਾਵਾ—ਅੰਤਲੇ ਸੂਰ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

੧. ਸਿਰ ਉੱਤੇ। ੨. ਅੱਖਰੀ, ਅੱਖਰਾਂ ਦੁਆਰਾ। ੩. ਘੋਖਵੀਂ ਵੀਚਾਰ। ੪. ਬਾਣੀ, ਬੋਲੀ।

ਅਣਗਿਣਤ ਜੀਵ (ਕਰਤੇ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਅਗੰਮ ਅਤੇ ਅਲੱਖ ਮੰਡਲਾਂ ਬਾਰੇ ਫਰਜ਼ੀ ਕਿਆਫੇ ਲਾ ਲਾ ਕੇ ਫੋਕੇ) ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ (ਇਸ ਫੋਕੀ ਕਥਨੀ ਕਰਨ ਕਰਕੇ) ਭਾਰ ਹੁੰਦਾ (ਚੜ੍ਹਦਾ) ਹੈ।

ਅੱਖਰਾਂ (ਸ਼ਬਦਾਂ) ਦੁਆਰਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅੱਖਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅੱਖਰਾਂ (ਸ਼ਬਦਾਂ) ਦੁਆਰਾ ਗਿਆਨ (ਕਥਿਆ ਜਾਂਦਾ) ਹੈ, ਗੀਤ (ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ) ਹਨ, ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਘੋਖਵੀਂ ਵੀਚਾਰ (ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦੀ) ਹੈ।

ਅੱਖਰਾਂ (ਸ਼ਬਦਾਂ) ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਬਾਣੀ (ਬੋਲੀ) ਦਾ ਲਿਖਣਾ ਅਤੇ ਬੋਲਣਾ (ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ)।

ਅੱਖਰਾਂ (ਸ਼ਬਦਾਂ) ਦੁਆਰਾ ਹੀ (ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਦੇ) ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੰਜੋਗ-ਲੇਖ (ਪੰਡਿਤਾਂ, ਪਾਂਧਿਆਂ, ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਵਲੋਂ) ਵਖਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ (ਵਿਧਾਤਾ) ਨੇ (ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਇਹ ਸੰਜੋਗ-ਲੇਖ) ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ (ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਸੰਜੋਗ-ਲੇਖ) ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ (ਵਿਧਾਤਾ) ਹੁਕਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਤਿਵੇਂ (ਇਹ ਸੰਜੋਗ-ਲੇਖ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ) ਪੈਂਦੇ, ਭਾਵ, ਉੱਕਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਿੰਨਾ ਵੀ (ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦਾ) ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ (ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੈ), ਉਹ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ (ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ) ਨਾਮ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ (ਭਾਵ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹਾ) ਕੋਈ ਵੀ ਥਾਉਂ ਨਹੀਂ।

(ਹੇ ਕਰਤਾਰ!) ਮੇਰੀ ਕੀ ਪਾਇਆਂ (ਹਸਤੀ) ਹੈ ਕਿ (ਤੇਰਾ ਜਾਂ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ) ਵੀਚਾਰ ਕਥਨ ਕਰ ਸਕਾਂ।

ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਕੋ ਵਾਰ (ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਤੈਥੋਂ) ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ?

੫. ਜਿਨਿ—ਜਿਸ (ਪ੍ਰਭੂ) ਨੇ। ੬. ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਉੱਕਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ੭. ਜਿਤਨਾ ਵੀ। ੮. ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ, ਪਸਾਰਾ। ੯. ਤਿਤਨਾ, ਉਹ ਸਾਰਾ ਹੀ।

ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ ॥
 ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥੧੯॥
 ਭਰੀਐ ਹਥੁ ਪੈਰੁ ਤਨੁ^੧ ਦੇਹ^੨ ॥
 ਪਾਣੀ ਧੋਤੈ ਉਤਰਸੁ^੩ ਖੇਹ^੪ ॥
 ਮੂਤ ਪਲੀਤੀ^੫ ਕਪੜੁ ਹੋਇ ॥

(ਮੂਤ-ਪਲੀਤੀ—ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ, ਉਚਾਰਣ ਰਲਵਾਂ।)

ਦੇ ਸਾਬੁਣੁ ਲਈਐ ਓਹੁ ਧੋਇ ॥
 ਭਰੀਐ ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਕੈ ਸੰਗਿ ॥

(ਪਾਪਾ—ਅੰਤਲੇ ਸ੍ਰੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਓਹੁ^੬ ਧੋਪੈ ਨਾਵੈ ਕੈ ਰੰਗਿ^੭ ॥

(ਨਾਵੈ—‘ਨਾ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ। ਇਹ ਨਾਸਿਕਤਾ ‘ਵੈ’ ਤਕ ਅੱਪੜਦੀ ਹੈ।)

ਪੁੰਨੀ ਪਾਪੀ ਆਖਣੁ^੮ ਨਾਹਿ ॥
 ਕਰਿ ਕਰਿ ਕਰਣਾ^੯ ਲਿਖਿ ਲੈ ਜਾਹੁ ॥

(ਨਾਹਿ—‘ਹਿ’ ਉਚਾਰਣ ਨਾਸਕੀ।)

ਆਪੇ ਬੀਜਿ ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਹੁ ॥

ਨਾਨਕੁ ਹੁਕਮੀ ਆਵਹੁ^{੧੦} ਜਾਹੁ^{੧੧} ॥੨੦॥

੧. ਅੰਗ। ੨. ਦੇਹੀ। ੩. ਉਸ (ਅੰਗ) ਦੀ ਉਤਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ੪. ਮਿੱਟੀ ਘੱਟਾ, ਮੈਲ।
 ੫. ਅਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਵਾਲਾ। ੬. ਉਹ (ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਗੰਦ)। ੭. ਪਿਆਰ ਨਾਲ। ੮. ਕਥਨ ਮਾਤ੍ਰ।

ਹੇ ਅਕਾਰ ਰਹਿਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਜੋ ਕਾਰ (ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ) ਤੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ
 ਹੈ, ਓਹੀ ਭਲੀ ਹੈ। (ਤੇਰੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਬਦਲਦੀ
 ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ) ਤੂੰ ਸਦਾ ਕਾਇਮ-ਦਾਇਮ ਹੈਂ ॥੧੯॥

ਜੇ ਦੇਹੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਗ; ਹੱਥ, ਪੈਰ ਆਦਿਕ (ਮੈਲ ਨਾਲ) ਭਰ ਜਾਏ;

ਪਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਧੋਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਉਸ (ਅੰਗ) ਦੀ ਮੈਲ ਉਤਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜੇ ਕੋਈ ਕੱਪੜਾ ਮੂਤ ਆਦਿ ਦੀ ਅਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਏ;

ਸਾਬਣ ਲਾ ਕੇ ਉਹ (ਕੱਪੜਾ) ਧੋ ਲਈਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਮਨੁੱਖੀ-ਮਤਿ ਪਾਪਾਂ ਨਾਲ ਲਿੱਬੜ ਜਾਏ;

ਉਹ (ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਗੰਦ) ਨਾਮ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ (ਭਾਵਨੀ ਸਹਿਤ ਨਾਮ ਜਪਣ
 ਨਾਲ) ਧੋਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੁਭ-ਕਰਮੀ ਅਤੇ ਪਾਪ-ਕਰਮੀ (ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪਰਸਪਰ ਵਿਰੋਧੀ ਆਚਰਣਿਕ
 ਲੱਛਣ ਕੇਵਲ) ਕਥਨ ਮਾਤ੍ਰ ਨਹੀਂ। (ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਜਾਂ ਮੰਦੇ ਕਰਮ)
 ਕਰ ਕਰ ਕੇ (ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ) ਕਰਮ-ਬਿਓਰਾ ਲਿਖ ਕੇ (ਆਪਣੇ ਨਾਲ
 ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ) ਲੈ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

[ਜੋ ਧਰਮੁ ਕਮਾਵੈ ਤਿਸੁ ਧਰਮ ਨਾਉ ਹੋਵੈ ਪਾਪਿ ਕਮਾਣੈ ਪਾਪੀ
 ਜਾਣੀਐ ॥ —ਪੰਨਾ ੧੩੯]

ਆਪ ਹੀ (ਚੰਗੇ ਜਾਂ ਮੰਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਕਰਮ-ਬੀਜ) ਬੀਜ ਕੇ (ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ
 ਫਲ) ਆਪ ਹੀ ਖਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

‘ਨਾਨਕ’ (ਮੁਹਰ-ਛਾਪ)—ਹੁਕਮੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਹੀ (ਜੀਵ ਦਾ
 ਸੰਸਾਰ-ਕਰਮ-ਖੇਤਰ ਵਿਚ) ਆਉਣਾ (ਅਤੇ ਏਥੋਂ) ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥੨੦॥

੯. ਕਮਾਇਆ ਹੋਇਆ, ਕਰਮ-ਬਿਓਰਾ। ੧੦. ਆਉਣਾ (ਨਾਂਵ-ਕ੍ਰਿਦੰਤ)। ੧੧. ਜਾਣਾ (ਨਾਂਵ-
 ਕ੍ਰਿਦੰਤ)।